

MAAELUMINISTEERIUM

Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfondi
Euroopa investeringud
maapiirkondadesse

Toidualase teabe esitamine

Külli Johanson

Maaeluministeerium / toidu üldnõuete büroo peaspetsialist

2018

Toidualase teabe esitamise nõuded

- **Üldnõuded** on Euroopa Parlamendi ja nõukogu **määruses (EL) nr 1169/2011** (13.12.2014)

Toitumisalane teave (energia, rasvad, ...) alates **13.12.2016**.

- Põllumajandusministri määrustega on kehtestatud **teatud toidugruppidele** toidualase teabe esitamise **erinõuded**
- Põllumajandusministri määrus nr 109 „**Toidupartii** tähistamise nõuded“
- Põllumajandusministri määrus nr 24 „**Müügipakendisse pakendamata toidu** toidualase teabe esitamise nõuded“

Õiglane teavitamine

Artikkel 7

- **Toidualane teave:**
  - ei tohi olla eksitav,
  - peab olema täpne, selge ja tarbijatele kergesti arusaadav,
  - ei tohi viidata haigusi vältida aitavatele, ravivatele või leevendavatele omadustele.
- **Eelnevad nõuded kehtivad ka reklaamile ja toidu esitlemisele.**

Müügipakendil nõutav teave

Määruse 1169/2011 artikkel 9

- **Toidu nimetus**
- **Koostisosade loetelu**, sh allergiat põhjustada võivad koostisosad
- Teatud **koostisosa(de) kogus protsentides**
- **Netokogus**
- Minimaalse **säilimisaja/ tarvitamise tähtpäev**
- **Säilitamise ja/või kasutamise eritingimused**

Müügipakendil nõutav teave

Artikkel 9

- **Käitleja**, kelle nime all toitu turustatakse või EL turule importija **nimi ja aadress**
- **Päritoluriik** või lähtekoht, kui artiklis 26 ette nähtud
- **Tarvitamisjuhised**, kui ilma selleta oleks toidu asjakohasel viisil tarvitamine keeruline
- **Etanoolisisaldus** üle 1,2 % vol jookide puhul
- **Toitumisalane teave**

Ühes vaateväljas esitatav teave

Artikli 13 lõige 5

- Märgistusel esitatakse samas vaateväljas:
  - toidu nimetus,
  - netokogus,
  - alkoholsete jookide etanoolisisaldus ... % vol

Väikeste pakendite erandid

Kui pakendi suurima külje pindala on alla:

80 cm ²	Kohustusliku teabe minimaalne kirjasuurus on 0,9 mm
25 cm ²	Toitumisalast teavet ei pea esitama
10 cm ²	Pakendil peab esitama ainult toidu nimetuse, allergiat põhjustada võivad koostisosad, netokoguse ja säilimisaja; koostisosade loetelu esitatakse teiste vahendite kaudu. Sama vaatevälja nõuet ei kohaldata.

Minimaalne kirjasuurus

- Kohustusliku teabe **minimaalseks kirjasuuruseks** on väikse tähe kõrgus ehk x-kõrgus **1,2 mm**.
- Kui pakendi suurima külje pindala on alla 80 cm² on minimaalne kirjasuurus **0,9 mm**.
- Kohustuslik teave esitatakse silmatorkavasse kohta hästi nähtavalt ja selgesti loetavalt, tekst peab olema tausta suhtes kontrastne.

Eksitamine sõnaga „naturaalne“

Sõnal „naturaalne“ on eesti keeles erinevad tähendused – looduslik, maitsestatamata, lisaaineteta

Töödeldud toidu puhul annab sõna „naturaalne“ sageli ebaõiget teavet toidu olemuse kohta ja üldjuhul selle kasutamine ei ole lubatud.

Lubatud on:

- nimetus „looduslik mineraalvesi“,
- toitumisalane väide „looduslik ...allikas“,
- eristada loodusliku koostisosaga toodet, kui müügil on sama toit mitte-loodusliku komponendiga, nt „naturaalkestas viiner“.

Taimsed õlid ja rasvad koostisosade loetelus Lisa VII osa A p 8 ja 9, osa B p 1 ja 2

Koostisosade loetelus peab:

- **rühmanimetuse „taimsed õlid“ järel esitama kõik õliliigid**, sellele võib järgneda fraas „muutuvas suhtes“.

Nt koostisosade loetelus „taimsed õlid (rapsi-, palmi- ja päevalilleõli muutuvas suhtes)“

Sama nõue on taimsete rafineeritud rasvade kohta.

- hüdrogeenitud taimse või loomse õli ja rasva puhul peab lisama **“täielikult hüdrogeenitud”** või **“osaliselt hüdrogeenitud”**, nagu asjakohane.

Vürtsid ja maitsetaimed

Lisa VII osa B p 7-8

- **Vürtside puhul**, mis ei ületa 2 % toidu kaalust, võib kasutada **üldnimetust „vürts(id)“ või „vürtside segu“**.

Nt koriander, ingver, nelk, kaneel → vürtsid

- **Maitsetaimede puhul**, mis ei ületa 2 % toidu kaalust, võib kasutada **üldnimetust „maitsetaim(ed)“ või „maitsetaimede segu“**.

Nt majoraan, basiilik, tüümian → maitsetaimed

Üldnimetust „maitseained“ üksinda, ilma koostisosade nimetamiseta, ei saa kasutada!

Külmutamise kuupäev

Lisa III punkt 6 ja lisa X punkt 3

- **Külmutamise kuupäeva** peab esitama järgmiste külmutatud toodete puhul:

liha,

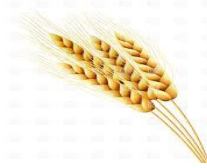
lihavalmistised,

töötlemata kalatooted

Nt külmutatud ahvenafilee märgistusel „**Külmutatud 12.04.2018**“

Allergeenide esitamine

Artikkel 21, lisa II

Allergeenid, mida peab märgistusel esile tooma, on **gluteeni sisaldavad teraviljad** (nisu, rukis, oder, kaer, speltanisu, kamut ning nendest teraviljadest valmistatud tooted), **koorikloomad**, **muna**, **kala**, **pähklid** sh mandlid, **sojaoad**, **piim**, **seller**, **sinep**, **seesamiseemned**, **vääveldioksiid ja sulfitid**, **lupiin**, **molluskid** ning neist valmistatud tooted.

Allergeenide esitamine

- Lisa II allergeene peab **rõhutama koostisosade loetelus** kirjastiili, kirjasuuruse või taustavärviga abil

Nt esitada allergiat põhjustada võiv koostisosa **paksus kirjas**:

Koostisosad: **nisujahu**, koorekreeem (**munakollased**, **vahukoore**, suhkur, ...)

- Kui kõik koostisosad on allergeensed, peavad allergeenid olema eristatavad muust kohustuslikust infost, nt sõnast „koostisosad“.

Allergeenide esitamine

- **Kui toidul on koostisosade loetelu**, esitatakse allergeenid seal, mitte väljaspool koostisosade loetelu.
- **Kui koostisosade loetelu ei ole** (nt alla 10 cm² küljepindalaga pakendi puhul), siis esitatakse allergeenid sõnaga „sisaldab“:

nt „Sisaldab piima ja muna“ (allergeene ei pea kirjastiiliga rõhutama).

NB! Allergeenide esitamise nõue kohaldub ka koostisosadele, mis sisaldavad allergeene ja mida tavajuhul ei pea märgistusel esitama.

nt toiduvärv E120 (sh **laktoos**)

Kaugmüük

Artikkel 14

- Kataloogi, e-kaubanduse (interneti) või muude sidevahendite kaudu toidu ostmisel peab tarbija saada **enne ostu sooritamist kogu märgistusel nõutud teabe** v.a minimaalse säilimisaja tähtpäeva.
- Kogu kohustusliku teabe peab tarbija saada koos kaubaga.
- **Müügi pakendisse pakendamata toidu kaugmüügi** puhul oleneb nõutava teabe hulk pakendamata toidule kehtestatud riigisisestest nõuetest.

**Teabe, sh allergeenide, esitamine
müügipakendisse pakendamata toidu puhul
Põllumajandusministri 11.03.2015 määrus nr 24**

Müügipakendisse pakendamata toit:

- **tarbija soovil müügikohas pakendatav toit ja müügipakendisse pakendamata kujul üleantav toit** (kaupluses lahtiselt müüdav toit teenindaja vahendusel või iseteenindamise teel)
- **müügikohas tarbija juuresolekuta vahetult müügiks pakendatud toit** (kaupluse tagaruumis vahetult müügiks pakendatud toit)

**Teabe edastamine müügipakendisse
pakendamata toidu puhul**

Määruse 1169/2011 artikli 8 lõike 6 kohaselt peavad **käitlejad edastama** tarbijale või toitlustusettevõttele tarnimiseks ette nähtud **pakendamata toidu puhul vähemalt teabe, mis on riigisiseses õigusaktis ette nähtud tarbijale andmiseks**

s.t müügipakendisse pakendamata kaubaga peab olema kaasas vähemalt Põllumajandusministri 11.03.2015 määruses nr 24 nõutav teave.

Müügipakendisse pakendamata toidu nõuded jaekaubandusettevõttes

Toidu müügikohas või vahetult toidu juures või pakendil* esitatakse järgmine teave:

- toidu nimetus + määruse VI lisa A (v.a p 5) ja C osa teave
- **allergeenid**
- käitleja nimi, kelle nime all toitu turustatakse
- päritoluriik, kui see on art 26 lõikes 2 ette nähtud
- säilimisaeg
- netokogus*   * vahetult müügiks pakitud toidul

Müügipakendisse pakendamata toidu nõuded jaekaubandusettevõttes

Toidu müügikohas või vahetult toidu juures esitatakse **päritoluriik, kui see on art 26 (2) ette nähtud =>**

- eksitamise korral - kui toidule lisatud teave viitab teisele päritoluriigile või lähtekohale
- sea-, lamba-, kitse- ja kodulinnuliha puhul.

Teenindaja peab oskama anda **suulist teavet** koostisosade loetelu ja teatavate koostisosade %-de kohta.

Müügipakendisse pakendamata toidu nõuded toitlustusettevõttes

- Müügipakendisse pakendamata toidu või tarbija soovil pakitava toidu puhul esitatakse müügikohas järgmine teave:
  - toidu nimetus
  - allergeenid
- Teenindaja peab oskama anda **suulist teavet koostisosade loetelu** kohta ja vahetult müügiks pakitud toidu puhul ka teatavate koostisosade %-de kohta.

Müügipakendisse pakendamata toidu nõuded toitlustusettevõttes

Müügipakendisse pakendamata toidu või tarbija soovil pakendatava toidu puhul võib **allergeenide info** esitada **suuliselt, kui**:

- müügikohas on teade koha või vahendi kohta, mille kaudu antakse allergeenide teave enne ostu sooritamist või
- teade, mis palub tarbijal pöörduda allergeenide info saamiseks teenindaja poole.

Toitlustusettevõttes tarbija juuresolekuta vahetult müügiks pakitud toit

Pakendil või vahetult toidu juures või toidu müügikohas esitatakse järgmine teave:

- toidu nimetus + määrase VI lisa A (v.a p 5) ja C osa teave
- **allergeenid**
- käitleja nimi, kelle nime all toitu turustatakse
- päritoluriik, kui see on art 26 lõikes 2 ette nähtud
- säilimisaeg
- netokogus

Kohaldatakse ka toidu suhtes, mida tarnitakse toitlustusettevõtjale samal kujul tarbijale üleandmiseks.

Päritolu märgistamise nõuded

Müügipakendil nõutav teave

- **Käitleja, kelle nime all toitu turustatakse** või EL turule **importija** nimi ja aadress – järelkult see teave ei pruugi tarbijale anda päritolualast teavet
- **Päritoluriik või lähtekoht, kui see on artiklis 26 ette nähtud:**
eksitamise korral peab esitama toote valmistamise riigi ja teatud juhtudel põhikoostisosa(de) päritolu
Tarbija saab teavet veise-, sea-, kitse-, lamba- ja kodulinnuliha päritolu kohta, turukorraldusmääruste alusel ka kala, köögiviljade jt toitude kohta.

Toote päritolu ehk valmistamisriik Põhikoostisosa päritolu

- **Toote päritolu märkimine on kohustuslik:**
  - **eksitamise puhul**, eelkõige kui toidule lisatud teave või märgistus tervikuna viitaks teisele päritolule
  - **teatud toidugruppidel:**
veise-, sea-, lamba-, kitse- ja kodulinnuliha ning kala, mesi, oliiviõli, puu- ja köögiviljad ning mahetooted
- **Põhikoostisosa päritolu märkimine on kohustuslik:**
  - **kui vabatahtlik päritoluteave eksitab**, siis esitatakse selle teabega samas vaateväljas põhikoostisosa(de) päritolu

Päritoluriigi kohustuslik esitamine

Päritoluriigi märkimine on määrusega **1337/2013 kohustuslik** alates 1.04.2015 värske, jahutatud ja külmutatud **sea-, lamba-, kitse- ja kodulinnuliha** puhul.

Märgistusel esitatakse:

- 1) „Kasvatatud: (liikmesriigi või kolmanda riigi nimi)“;
- 2) „Tapetud: (liikmesriigi või kolmanda riigi nimi)“;
- 3) tarbijale või tootlustusettevõttele tarnitava lihapartii identifitseerimise kood.

Kui soovitakse esitada sõnaga „Päritolu:...“, siis peab liha olema saadud loomalt, kes on sündinud, kasvanud ja tapetud samas riigis.

Põhikoostisosa päritolu esitamise kohustuslikud nõuded

- **Veel ei ole EL üleseid kohustuslikke nõudeid põhikoostisosa (nt liha, piim) päritolu esitamiseks**, kuid on nõuded kui vabatahtlik päritolualane teave eksitab
- **Euroopa Komisjon hindas** teatud toidugruppide puhul **kohustuslike päritolunõuete** plusse ja miinuseid (st koostas mõjuhinnangud):
  - piim ja piim kui koostisosa,
  - liha ja liha kui koostisosa,
  - töötlemata toit,
  - ühest koostisosast toit ja
  - koostisosad, mida on toidus üle 50 %.

Vabatahtlike päritoluviidetega eksitamise vältimise määrus

- **Aprillis 2018 võeti vastu Euroopa Komisjoni vabatahtlike päritoluviidete rakendusmäärus**
- Nõuded kohalduvad 1. aprillil 2020
- Toitu, mis on turule viidud või märgistatud enne määruse jõustumist, võib turustada kuni varude lõppemiseni.

Vabatahtlike päritoluviidete eksitamise vältimise rakendusmäärus

- **Kui esitatakse viide toidu päritoluriigile** või lähtekohale ja see erineb põhikoostisosa päritolust, peab esitama põhikoostisosa päritolu.
- **Päritoluviitena käsitletakse sõnu, sümboleid ja pilte** (nt lipud, kaardid), millest tarbija võib järeldada põhikoostisosa päritolu. Kui põhikoostisosa päritolu on erinev, siis tuleb märgistusel või toidualases teabes sellele viidata.

Põhikoostisosa päritolu esitamise võimalused:

- 1) EL, mitte-EL või „EL ja mitte-EL“;
- 2) piirkond mitme liikmesriigi või kolmanda riigi aladel (nt Alpid);
- 3) FAO püügipiirkond (kalad);
- 4) liikmesriik või kolmas riik;
- 5) piirkond liikmesriigi (nt Saaremaa) või kolmanda riigi alal;
- 6) konkreetse EL õigusaktiga nõutud päritoluriik või lähtekoht või
- 7) teavitus, et põhiline koostisosa ei pärine samast päritoluriigist või lähtekohast kui toit (nt „piim ei ole pärit Eestist“).

Põhikoostisosa päritolu esitamise viis

- Toidu põhilis(t)e koostisosa(de) päritolu esitatakse toidu vabatahtliku **päritoluviitega samas vaateväljas** kasutades kirjasuurust, mis moodustab vähemalt 75 % toidu päritolu esitamise kirjasuurusest, kuid mitte väiksemalt kui 1,2 mm.
- Kui päritolu esitatakse muul viisil kui sõnaliselt (nt **pildina**) esitatakse **põhikoostisosa päritolualane teave** toidu päritolule viitava **pildiga samas vaateväljas**.

Põhikoostisosa päritolu esitamine

- Kui toidu põhiliseks koostisosaks on tooraine, millele on kehtestatud päritoluriigi või lähtekoha esitamise nõuded EL õigusaktiga, siis võib kohaldada neid nõudeid samamoodi põhilis(t)e koostisosa(de) päritolu märkimisel.

Nt kui põhiline koostisosa on **veiseliha**, siis võib esitada veiseliha puhul looma sündimise, kasvatamise ja tapmise riigi või kui need etapid on ühes riigis, siis „päritolu: ...“. Selle asemel võib esitada nt „veiseliha ei ole pärit Eestist“.

Üldtuntud nimetused ja viited valmistamisviisile

- Geograafilisi väljendeid, mis viitavad üldtuntud nimetusele või valmistamisviisile, ei käsitleta vabatahtlike päritoluviidetena.

Nt Hollandi juust, Kreeka salat, Moskva sai

Juhud, mis reguleeritakse edaspidi

- Kuigi määrus 1169/2011 kohaldub ka geograafilistele viidetele, mis on registreeritud kaubamärgi osaks ning kaitstud päritolunimetustes, kaitstud geograafilistes tähistes ja garanteeritud traditsioonilistele toodete nimetustes, siis vabatahtlike päritoluviidete määrus ei kohaldu neile.
- Arvestades eelnimetatud kaubamärkides ja kaitstud geograafiliste nimetuste ja tähiste spetsiifilist iseloomu, on vajalik põhikoostisosa päritolu esitamist edasi hinnata. **Eelnimetatud juhtudel kohaldatakse põhikoostisosa päritolu esitamise nõudeid pärast täpsemate nõuete vastuvõtmist.**

Kohustuslike päritolu esitamise nõuete kehtestamise võimalused liikmesriikides

1169/2011 art 39 (2)

- Liikmesriigid võivad kehtestada meetmeid päritoluriigi kohustusliku märkimise kohta, kui on tõestatud **seos toidu päritoluriigi ja kvaliteediomaduste vahel.**
- Kui liikmesriigid teavitavad komisjoni sellistest meetmetest, esitavad nad tõendeid selle kohta, et **enamik tarbijaid peab sellise teabe esitamist oluliseks.**

Liikmesriikide päritolu esitamise nõuded

- Prantsusmaa – piim ja piim kui koostisosa ning liha kui koostisosa
- Itaalia – piim ja piim kui koostisosa (kohaldub 1.03.2017 - 31.03.2019)
- Leedu - piim ja piim kui koostisosa
- Portugal – piim ja piim kui koostisosa
- Kreeka - piim ja piim kui koostisosa
- Soome – piim ja piim kui koostisosa ning liha kui koostisosa
- Rumeenia - piim ja piim kui koostisosa
- Hispaania - piim ja piim kui koostisosa

Liikmesriikide päritolu esitamise nõuded Prantsusmaa näitel

- **Piim, piim põhikoostisosana** sh magustatud toodetes ning **koostisosana kasutatav veise-, sea-, kitse-, lamba- ja kodulinnuliha**. Kohaldub 1.01.2017 – 31.12.2018, EK-le esitatakse 2018. a lõpus raport.
- **Ei kohaldata EL teises liikmesriigis valmistatud või turustatud toodete suhtes.**
- Päritolu esitamine:
  - **piima puhul esitatakse piima kogumise, pakendamise ja töötlemise riik**. Kui need etapid toimusid ühes riigis, võib esitada „päritolu: (riigi nimi)“;
  - **liha puhul esitatakse looma sündimise, kasvatamise ja tapmise riik**. Kui need etapid toimusid ühes riigis, võib esitada „päritolu: (riigi nimi)“.

Liikmesriikide päritolu esitamise nõuded Soome näitel

- Piim sh lamba- jm piim, piim põhikoostisosana, koor, keefir, hapupiim, või, vadak, kohupiim ja juust ning koostisosana kasutatav veise-, sea-, kitse-, lamba- ja kodulinnuliha kohaldub 1.03.2017 – 28.02.2019, EK-le esitatakse 2018. a lõpus raport.
- Ei kohaldata EL teises liikmesriigis valmistatud ja/või turustatud toodete suhtes.
- Päritolu esitamine:
  - piima puhul esitatakse lüpsmise riik või kogumise riigid;
  - liha puhul esitatakse looma kasvatamise ja tapmise riik, veise puhul kasvatamise riik/riigid - EL määruse 1760/2000 art 13.
  - Kui looma, sh veise kasvatamine ja tapmine toimusid ühes riigis, võib esit. „päritolu: (riigi nimi)“.

MAAELUMINISTERIUM

Aitäh!

Kylli Johanson
kylli.johanson@agri.ee

